

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากโครงสร้างประชากรของไทย ที่เข้าสู่สังคมสูงอายุเช่นเดียวกับประเทศต่างๆทั่วโลก ประชากรผู้สูงอายุไทยเพิ่มในอัตราที่สูงขึ้น จากร้อยละ 5.0 ในปี พ.ศ.2493 เป็นร้อยละ 10.1 ในปี พ.ศ.2543 เป็นการเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่า และปี พ.ศ.2558 จะมีสัดส่วนผู้สูงอายुर้อยละ 15.6 พ.ศ. 2568 มีร้อยละ 21.5 และ พ.ศ.2576 มีร้อยละ 25 ประกอบกับการสาธารณสุขที่พัฒนาก้าวหน้าไปมาก ส่งผลให้ผู้คนมีอายุเฉลี่ยยืนยาวขึ้น 8.8 ปี โดยผู้ชายมีอายุเฉลี่ยที่ 71.8 ปี และผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยที่ 80.6 ปี รวมถึงอัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับประชากรวัยแรงงาน ใน 27 ปี นับจาก พ.ศ.2551 เป็นต้นไปผู้สูงอายุ 1 คน จะมีคนวัยแรงงานดูแลเพียง 2 คน และลดลงเรื่อย ๆ ในอนาคต (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551, น. 1-2) ส่งผลให้ไทยก้าวสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว ในปี พ.ศ.2573 อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาเพียง 20 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548, น. 4) และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วพบว่า ประเทศไทยใช้เวลาเข้าสู่ภาวะประชากรสูงอายุเร็วกว่าถึง 3 เท่า ทำให้ช่วงเวลาสำหรับการปรับเปลี่ยนและพัฒนาที่มีความจำกัด (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2545, น. 3) นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ประเทศไทยได้ดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 โดยคณะอนุกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติกำหนดให้จัดทำแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ แห่งชาติ พ.ศ. 2525 -2544 ต่อมาได้มีการประกาศปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2542 เป็นการกำหนดภารกิจที่สังคมและรัฐพึงมีต่อผู้สูงอายุ และได้จัดทำแผนผู้สูงอายุฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 -2564 ตลอดจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 53 และมาตรา 80 (1) ถึงภารกิจที่มีต่อประชากรสูงวัย ปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลเน้นการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุให้มีการเตรียมความพร้อมแก่สังคม ให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ดังกล่าว และสอดคล้องกับ ในหลายประเทศที่กำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ รัฐบาลได้วางนโยบายสำคัญเพื่อดูแลผู้สูงอายุในด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ การแพทย์ ยารักษาโรค การดูแลชีวิตความเป็นอยู่ บ้านพักผู้สูงอายุที่ไม่มีคนดูแล เป็นต้น และเพื่อเป็นการ

ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุไทยที่เพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 กำหนดสิทธิที่ผู้สูงอายุควรได้รับตามมาตรา 11 เพื่อจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ และเมื่อได้สิทธิตามกฎหมายแล้ว ประเด็นสำคัญต่อไป คือ การเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุหรือที่เรียกว่า การเข้าถึงบริการ ซึ่งหมายถึง การให้บริการจะต้องอำนวยความสะดวกเพื่อลดข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การสนับสนุน ส่งเสริม ในทุกด้านและผู้สูงอายุที่ใช้บริการจะต้องมีวิธีการที่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ภายใต้คุณภาพบริการที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

แม้ว่าประเทศไทยมีการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขึ้นมาเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุ แต่บริการเหล่านั้นยังมีจำนวนไม่เพียงพอและให้บริการได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่สามารถเข้าถึงบริการจะเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัดไม่ได้รับบริการเหล่านั้น เนื่องจากประชากรสูงอายุเป็นวัยที่มีสภาพร่างกายอ่อนแอ เสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุ และอาชญากรรมได้ง่าย จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากคนในครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงได้วางนโยบายด้านสวัสดิการสังคม ที่ป้องกันความเสี่ยงทุกด้านของผู้สูงอายุ โดยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดกรอบสิทธิให้บริการต่าง ๆ ของผู้สูงอายุนั้น ให้มีการมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อจัดบริการให้กับผู้สูงอายุตามหลักการของกฎหมาย เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ได้มีการศึกษาถึงการเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ของผู้สูงอายุ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, และ วรณลักษณณ์ เมียนเกิด, 2551) พบว่า ภาพรวมการใช้บริการตามสิทธิของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่รับทราบว่า มีการบริการตามสิทธิของผู้สูงอายุ ร้อยละ 61.8 ในขณะที่ผู้รู้ว่ามีบริการ มีเพียงร้อยละ 37.2 และพบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ รู้ว่ามีบริการตามสิทธิของผู้สูงอายุ มากกว่าผู้สูงอายุ มีสัดส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 92 และมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่รู้ว่ามีบริการ ร้อยละ 8 นอกจากนี้ ได้มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพรายได้ โดยเชิญผู้สูงอายุเป็นวิทยากร เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ในข้อต่างๆ เช่น หัวข้อการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว การทอผ้า การแปรรูปอาหาร ช่างไม้เครื่องเรือน การปักจักรและการทำขนมไทย การนวดแผนไทย การทำขนมไทย นวดฝ่าเท้าเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

ผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงบริการจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตใจที่แข็งแรง สามารถหารายได้เลี้ยงตัวเองหรือเป็นงานอดิเรกยามว่างได้ และหากผู้สูงอายุได้ทำในสิ่งที่ตนเองชอบหรือตนเองถนัดซึ่งเป็นลักษณะกิจกรรมการบริการแก่ผู้อื่นจะส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เนื่องจากเนื้อหาของชีวิตอย่างหนึ่งคือ การเสียสละและทำสิ่งที่เป็น

ประโยชน์ให้แก่สังคม นอกเหนือไปจากทำให้แก่ตนเอง ครอบครัว โดยผ่านงานอาสาสมัคร ตลอดจนผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ จากการอบรม สัมมนาหรือการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ แต่พบว่าปัจจุบันสังคมไทยยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในเรื่องงบประมาณจำกัด ความรู้และความเข้าใจของผู้สูงอายุในการขอรับบริการ นโยบายและแผนงานบริการไม่ชัดเจน ขาดการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดบริการในด้านต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ ลักษณะบริการของผู้สูงอายุเป็นแบบตั้งรับหรือเก็บตักมากกว่าเชิงรุก ขาดการมีส่วนร่วมของสังคม และความแตกต่างเรื่องภูมิหลังทางการศึกษาของผู้รับบริการ เป็นต้น

ภาครัฐโดยกระทรวงการคลังจึงได้มีการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยกองทุนหมุนเวียน หมายถึง กองทุน เงินทุนหรือเงินทุนหมุนเวียนต่างๆ ที่มีการบริหารจัดการและใช้จ่ายเงินในการดำเนินภารกิจ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายและระเบียบจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนนั้นๆ ซึ่งนับเป็นเงินนอกงบประมาณประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการภาครัฐ ส่วนผลสนับสนุนการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจของสังคม การบริหารจัดการและการใช้จ่ายเงินในลักษณะของเงินนอกงบประมาณเป็นไปตามแนวคิดและเจตนารมณ์ของภาครัฐที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจในส่วนราชการสามารถเบิกจ่ายได้ตามวัตถุประสงค์และตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด ด้วยความสะดวกรวดเร็ว สามารถบริการงานได้สำเร็จรวดเร็วตามความจำเป็นเร่งด่วน

ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุขึ้นมาเพื่อจัดบริการในด้านการส่งเสริมการสนับสนุนและการคุ้มครอง กิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งสำหรับให้องค์กรที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการได้ เพื่อนำเงินทุนไปใช้ในการจัดกิจกรรมหรือดำเนินกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ ตามลักษณะกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการให้เกิดขึ้น เนื่องจาก ผู้สูงอายุแต่ละพื้นที่มีความต้องการที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น หากผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการของกองทุนผู้สูงอายุ จะช่วยทำให้เกิดสมัครสมานสามัคคี รวมทั้งส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและอย่างสมศักดิ์ศรี

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

กองทุนผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นกองทุนหมุนเวียนประเภทหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 13 โดยได้กำหนดจัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” ขึ้นในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ ให้มีศักยภาพ ความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุนผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กองทุนผู้สูงอายุ สำหรับเป็นทุนใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์และดำเนินการบริหารงาน โดยในปีงบประมาณ 2548 ได้รับงบประมาณ 30 ล้านบาท ปี 2549 ได้รับงบประมาณ 30 ล้านบาท ปี 2550 ได้รับงบประมาณ 60 ล้านบาท ปี 2551 ได้รับงบประมาณ 60 ล้านบาท และปี 2552 ได้รับงบประมาณ 40 ล้านบาท ภายในระยะเวลา 4 ปี รวมได้รับงบประมาณ 220 ล้านบาท

กองทุนผู้สูงอายุมีการสนับสนุนกิจกรรมตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นที่ให้การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาต่อผู้สูงอายุทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ แผนงานและโครงการในการส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านการศึกษา สังคม ศาสนา ข้อมูลข่าวสาร อาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม การส่งเสริมบทบาทอาสาสมัคร การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม การถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย การถูกทอดทิ้ง การให้ผู้สูงอายุกู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนประกอบอาชีพ เป็นต้น กองทุนผู้สูงอายุมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุดและและเกิดความยั่งยืน เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการกองทุนผู้สูงอายุสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถขยายผลการดำเนินงานไป อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่และสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ คือ กลุ่มกองทุนผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ และมีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทำหน้าที่เป็นสำนักงานในส่วนภูมิภาค โดยทำหน้าที่ในการรับคำร้องและตรวจสอบข้อเท็จจริงและตรวจสอบความถูกต้องของโครงการและการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพก่อนนำเสนอไปยังส่วนกลาง (กลุ่มกองทุนผู้สูงอายุ) เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติต่อไป ส่วนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกองทุนผู้สูงอายุ จะทำหน้าที่รับคำร้อง ตรวจสอบข้อเท็จจริง และรับโครงการที่หน่วยงานต่างๆ นำเสนอควบคู่กับ การทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ จุดมุ่งหมายของกองทุนผู้สูงอายุ คือ การสนับสนุนเงินทุน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุดและเกิดความยั่งยืนสามารถขยายผลการดำเนินงานไปให้ครอบคลุมผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ และเพื่อเป็นการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ, 2551)

ทั้งนี้ กองทุนผู้สูงอายุได้ดำเนินการให้การสนับสนุนกิจกรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 (เดือนมกราคม 2550) โดยกำหนดการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม ชมรม และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ คือ การสนับสนุนเงินอุดหนุนโครงการเพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุตามลักษณะที่กองทุนผู้สูงอายุมีแผนการสนับสนุนโครงการ จำนวน 220 โครงการ การสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุตามความสามารถหรือศักยภาพของผู้สูงอายุ จำนวน 1,025 ราย ปรากฏว่า กองทุนผู้สูงอายุได้ให้การสนับสนุนโครงการ จำนวน 40 โครงการ เป็นเงิน 9,935,415 บาท การสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ จำนวน 717 ราย เป็นเงิน 9,515,900 บาท และปีงบประมาณ 2551 มีแผนการสนับสนุนโครงการจำนวน 150 โครงการ การกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ จำนวน 1,200 ราย ปรากฏว่า กองทุนผู้สูงอายุได้ให้การสนับสนุนโครงการ จำนวน 69 โครงการ เป็นเงิน 5,504,803 บาท และการสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ จำนวน 1,560 ราย เป็นเงิน 23,210,290 บาท (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ, 2551) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1

การสนับสนุนโครงการและการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ

ปีงบประมาณ 2550			ปีงบประมาณ 2551		
โครงการ	กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ รายบุคคล	กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ รายกลุ่ม	โครงการ	กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ รายบุคคล	กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ รายกลุ่ม
40 โครงการ	717 ราย	-	69 โครงการ	1,560 ราย	10 กลุ่ม
9,935,415 บาท	9,515,900 บาท	-	5,504,803 บาท	23,210,290 บาท	942,560 บาท

ที่มา: “ผลการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ 2550,” โดย สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, 2551

จากการสนับสนุนโครงการในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2550-2551) จะเห็นได้ว่า กองทุนผู้สูงอายุได้ให้การสนับสนุนโครงการแก่องค์กรที่ส่งโครงการขอรับการสนับสนุนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณที่กองทุนได้รับในระยะเวลา 4 ปี จำนวนเงิน 220 ล้านบาท ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ 2551 กองทุนผู้สูงอายุได้มีการจัดทำติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนผู้สูงอายุ โดยจัดการประชุม เชิงปฏิบัติการการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนผู้สูงอายุของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 4 ภาค ส่งผลให้มีจำนวนโครงการที่ส่งเข้ามารับการสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังไม่ครบตามจำนวน ที่ได้ตั้งไว้ โดยโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กและจังหวัดที่ส่งโครงการขอรับการสนับสนุนส่วนใหญ่ยังเป็นจังหวัดหรือองค์กรเดิม ส่งผลให้จำนวนเงินที่กองทุนให้การสนับสนุนโครงการมีจำนวนเงินค่อนข้างน้อยและไม่ทั่วถึง เมื่อเปรียบเทียบกับ การสนับสนุนการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ หากพิจารณาจากจุดมุ่งหมายการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุจะเห็นได้ว่าการกำหนดวงเงินในการสนับสนุนโครงการมากกว่าการสนับสนุนการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ เนื่องจากกองทุนผู้สูงอายุได้เล็งเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมุ่งคงให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่

ถือได้ว่าแผนการสนับสนุนโครงการยังไม่สอดคล้องกับการผลดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ ทั้งนี้ กองทุนผู้สูงอายุได้มีการทำข้อตกลง (MOU) ร่วมกับสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2548 เพื่อขอความร่วมมือสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยช่วยในการทำหน้าที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และมีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทำหน้าที่ให้บริการคำแนะนำเกี่ยวกับการขอรับการสนับสนุนโครงการจากกองทุนผู้สูงอายุเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่องค์กรที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนในปีงบประมาณ 2551 กองทุนผู้สูงอายุได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามผลการดำเนินงานและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ กองผู้สูงอายุ (ส่วนภูมิภาค) โดยผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละจังหวัด ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) จำนวน 2 คน และผู้แทนจากสาขาสภาผู้สูงอายุฯ องค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการดำเนินงานจากที่กองทุนผู้สูงอายุได้ให้การสนับสนุนโครงการและการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎเกณฑ์ การขอรับการสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุและไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุและองค์กรด้านผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและ

กองทุนผู้สูงอายุสามารถจัดบริการเพื่อตอบสนองของความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง กองทุนผู้สูงอายุได้จัดทำแผนการดำเนินงานระยะสั้นในปี 2551 และระยะยาวตั้งแต่ปี 2552 - 2555 แต่อย่างไรก็ตาม การให้บริการของผู้สูงอายุจะเกิดประโยชน์ได้อย่างรวดเร็วตาม ความต้องการของผู้สูงอายุ ควรมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อเป็นการบริหารจัดการด้วย ตนเองในพื้นที่ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ กลุ่ม/เครือข่าย/ชมรม เข้ามาใช้บริการจากกองทุน ผู้สูงอายุ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ผู้สูงอายุ, 2551)

ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานของกองทุนผู้สูงอายุ จึงมีความสนใจศึกษาลักษณะ การเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงบริการ และแนวทาง พัฒนาการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ โดยต้องการทราบสาเหตุที่ส่งผลให้องค์กรที่ดำเนินงาน ด้านผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ มีปัญหา/ อุปสรรค เรื่องใดบ้างในการเข้าถึง บริการกองทุนผู้สูงอายุและหาแนวทาง ที่จะนำมาพัฒนาการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อนำ ผลที่ได้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปกำหนดเป็นนโยบายหรือแผนในการพัฒนาแนวทางหรือ วิธีการการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ขององค์กรตามสถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้สูงอายุได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุขององค์กรที่ขอรับการสนับสนุน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุขององค์กรที่ขอรับ การสนับสนุน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ เป็นการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางในวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการแบ่งขอบเขตการศึกษาเป็น 2 ประเภท คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การศึกษาข้อมูลทั่วไปขององค์กรที่ขอรับการสนับสนุน การศึกษาลักษณะการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ ปัญหา อุปสรรคในการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุและแนวทางการพัฒนาการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ กรณีศึกษาการเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน

2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ การศึกษาจากผู้แทนองค์กรที่ได้รับการสนับสนุนโครงการจากกองทุนผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ/องค์กรภาคเอกชน/องค์กรผู้สูงอายุ ที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุ หน่วยงาน/องค์กร จำนวน 130 องค์กรฯ ละ 2 ชุด รวมทั้งสิ้น 260 ชุด

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

กองทุนผู้สูงอายุ หมายถึง กองทุนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยตั้งขึ้นในสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ ให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิต ที่ดี รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุนผู้สูงอายุ

องค์กรที่ขอรับการสนับสนุนโครงการ หมายถึง ชมรมผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ สมาคม สมาคมอาสาสมัครผู้สูงอายุประจำจังหวัด องค์กรสาธารณประโยชน์ มูลนิธิ ที่ส่งโครงการขอรับการสนับสนุนกองทุนผู้สูงอายุ

การสนับสนุนโครงการ หมายถึง การสนับสนุนเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ตามลักษณะกิจกรรมและวัตถุประสงค์ที่กองทุนผู้สูงอายุ

ลักษณะการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ หมายถึง วิธีการเข้าถึงบริการ การรับรู้สิทธิในการรับบริการ และโอกาสการเข้าถึงบริการ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นที่ให้การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ ตามกำหนดไว้ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุนผู้สูงอายุ

ปัญหา อุปสรรคการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ หมายถึง สาเหตุที่ส่งผลให้องค์กรที่ขอรับการสนับสนุนไม่สามารถเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ โดยอาจมีสาเหตุมาจากกองทุน

ผู้สูงอายุ ในเรื่องระเบียบและหลักเกณฑ์การสนับสนุนโครงการ การบริการ การประชาสัมพันธ์ และจากองค์กรที่ขอรับการสนับสนุน ในเรื่องความรู้การเขียนโครงการ และการบริหารจัดการ องค์กร/ชมรม

แนวทางการพัฒนาการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ หมายถึง การพัฒนาการเข้าถึง บริการขององค์กรผู้สูงอายุที่ส่งโครงการขอรับการสนับสนุน จากกองทุนผู้สูงอายุโดยวิธีการต่างๆ อาทิเช่น การปรับระบบการบริการ และการปรับเงื่อนไขหรือระเบียบ เพื่อให้องค์กรที่ขอรับการสนับสนุนสามารถเข้าถึงบริการและ นำทุนไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุนให้แก่ผู้สูงอายุ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุขององค์กรที่ขอรับการสนับสนุน
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุขององค์กรที่ขอรับการสนับสนุน
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการเข้าถึงบริการกองทุนผู้สูงอายุ
4. นำเสนอผลการศึกษาต่อกองทุนผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานกองทุนผู้สูงอายุ